

MŁODZI LUDZIE JAKO PROTAGONIŚCI W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

Wstęp

Media społecznościowe od kilkunastu lat stały się wyspami ewangelizacji, na których rozkwita coraz więcej inicjatyw. Z kolei nowe technologie torują drogę dla nowatorskich form komunikacji i pomagają wpłynąć ewangelizacji na nieznane wody. Najmłodsze pokolenia dzieci i młodzieży w sposób naturalny poznają możliwości komunikacji cyfrowej i stają się protagonistami w konkretnych działaniach. Także Papież Franciszek w Posynodalnej Adhortacji Apostolskiej *Christus Vivit*, skierowanej do młodych i do całego ludu Bożego, zachęca młode pokolenie do świeżości spojrzenia na Kościół i do odwagi w działaniach.

Młodzi z pokolenia Z i Alpha stają się motorem napędowym działań ewangelizacyjnych Kościoła. Zdobywając doświadczenie, odpowiednią kulturę medialną, jak również ucząc się zasad etycznych, prowadzą Kościół na nieznane dotąd areopagi. Zarzucają ewangeliczne sieci i z fantazyjną często pomysłowością docierają do mieszkańców „kontynentu cyfrowego”, „by żyć pośród świata i społeczeństwa, aby ewangelizować jego różne instancje, by wzrastały pokój, współistnienie, sprawiedliwość, prawa człowieka, miłosierdzie, a tym samym poszerzało się królestwo Boże na świecie”¹. Z pomocą doświadczonych wychowawców, teoretyków i praktyków mediów, budują fundamenty nowych form ewangelizacji w sieci.

Odkrywanie znaków czasu, tworzenie narzędzi i uruchamianie projektów wraz z młodzieżą w dziedzinie mediów, stają się palącym wyzwaniem Kościoła w XXI wieku. Media społecznościowe fermentują jak zaczyn działań duszpasterskich, a nawet głoszenia kerygmatu. Stąd tak istotna jest odpowiednia edukacja, budowanie sieci współpracy z młodymi z całego świata oraz ewangelizacja wraz z młodzieżą w Internecie. W poniższym artykule, wychodząc od adhortacji *Christus Vivit*, zostanie przedstawionych kilka myśli związanych z nauczaniem Kościoła odnośnie do zaangażowania młodzieży w projekty medialne – „(...) ponieważ poruszają się tak dobrze w sieciach społecznościowych, to trzeba ich zaangażować, aby wypełnili je Bogiem, braterstwem i zaangażowaniem”².

Środowisko cyfrowe

Adhortacja *Christus Vivit* w numerach 86-90 przedstawia środowisko cyfrowe, jako nieodzowną cechę współczesnego świata. Kultura staje się coraz bardziej „skomputeryzowana”, zmieniają się formy komunikacji, świat cyfrowy cyfryzuje kulturę, czasami utrudniając nawiązywanie i rozwój relacji międzyludzkich, które mogą przybrać formę nawet nieludzką, deprecjonującą godność człowieka (pornografia, fake news, dark web, cyberprzemoc). Niemniej jednak Internet stał się miejscem codziennej obecności milionów młodych ludzi, którzy czasami uznają kontakt wirtualny za jedyną właściwą i zdrową komunikację. Najmłodsze pokolenia stają zatem przed wyzwaniem dojrzałych interakcji w świecie realnym i wirtualnym³.

---

¹ Franciszek, *Christus vivit*, Watykan 2019, nr 168.

² Tamże, nr 241.

³ Tamże, nr 86-90.

Świat cyfrowy bywa niebezpieczny; może zwieść na wody samotności czy izolacji emocjonalnej. Jednak rodzą się młodzi ludzie, „którzy także w tych dziedzinach są kreatywni, a czasami genialni. Tak jak np. młody czcigodny Carlos Acutis”⁴. Ten młody Kościół katolickiego rozumiał mechanizmy komunikacji w Internecie; zdawał sobie sprawę z zagrożeń, nie wpadał w pułapki, a jednocześnie z doskonałą precyzją i przenikliwością wykorzystywał swoje oryginalne umiejętności oraz nowe technologie do ewangelizacji⁵. Jeśli chodzi o nowinki w świecie cyfrowym, to w ostatnim czasie ogromną popularność zyskuje tak zwana sztuczna inteligencja, czyli zaawansowany, zaprogramowany system komputerowy, próbujący dorównać inteligencji człowieka poprzez wykonywanie różnych zadań. Powszechnie znany ChatGPT zaprojektowany przez OpenAI to narzędzie wdrażające sztuczną inteligencję, a jej misją jest przyniesienie korzyści całej ludzkości⁶.

Głoszenie Ewangelii na różnych areopagach cyfrowych zakłada dialog z kulturą. „Ewangelizacja wymaga konkretnego zainteresowania się światem środków komunikacji społecznej – są one drogą, na której, zwłaszcza w nowych mediach, spotykają się liczni ludzie, ich liczne pytania i liczne oczekiwania”⁷. Z drugiej strony, dzisiejsza kultura cyfrowa może powodować uczucie osierocenia i „musimy przyjąć, że cała mądrość, której potrzebujemy do życia, nie może być zamknięta w ograniczeniach narzuconych przez obecne środki przekazu”⁸. Kultura cyfrowa prowadząca do transformacji kulturowej ma głęboki wpływ na naszą zdolność do komunikowania się, uczenia się i wchodzenia w relacje, a nowe technologie i rozwój Internetu zmieniają sposób podejścia do ewangelizacji w Kościele. „Doświadczamy epokowej zmiany: metamorfozy nie tylko kulturowej, ale także antropologicznej, które generują nowe języki (...)”⁹.

Ewangelizacja cyfrowa

Wiele lat temu, w 1976 roku, Papież Paweł VI pisał proroczo o środkach nowej ewangelizacji: „(...) sposoby ewangelizowania zmieniają się w zależności od okoliczności czasu, miejsca i kultury ludzi. Te różnice domagają się od nas ich odkrycia i przystosowania”¹⁰. Z kolei Jan Paweł II widział wyraźnie, że rozwój mediów przyniesie nowe możliwości w zakresie ewangelizacji: „Nowy świat cyberprzestrzeni pobudza Kościół do uczestnictwa w tej wspaniałej przygodzie, jaką jest wykorzystanie potencjału nowych technologii w dziele głoszenia Dobrej Nowiny”¹¹. Również Benedykt XVI zdawał sobie sprawę z doniosłości pokolenia cyfrowego i bogactwa, jakie przynoszą nowe technologie, które są darem dla Kościoła i świata. „Szczególnie do was, młodych, którzy z naturalną niemal łatwością

⁴ Tamże, nr 66, 104.

⁵ Tamże, nr 66, 105, 106.

⁶ OpenAI, <https://openai.com/about>.

⁷ Synod Biskupów, Orędzie XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów do ludu Bożego, https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20121026_message-synod_pl.html, nr 10.

⁸ Franciszek, *Christus vivit...*, nr 195.

⁹ Francesco, *Patto Educativo Globale*,

<https://www.educationglobalcompact.org/resources/Risorse/vademecum-italiano.pdf>, tłumaczenie własne.

¹⁰ Paweł VI, *Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym Ewangelii nuntiandi*, Watykan 1976, nr 40.

¹¹ Jan Paweł II, *Orędzie na 36. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu: Internet: nowe forum głoszenia Ewangelii*, Watykan 2002, <https://www.paulus.org.pl/231,36-sdssp-jan-pawel-ii-2002>.

posługujecie się tymi nowymi środkami komunikacji, należy zadanie ewangelizacji tego «cyfrowego kontynentu»¹².

W orędziu na 48. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu w 2014 roku, Papież Franciszek zapraszał szczególnie młodych ludzi do odwagi w działaniach ewangelizacyjnych: „Nie bójcie się zamieszkać w świecie cyfrowym. (...) rewolucja w dziedzinie środków przekazu i informacji jest wielkim i pasjonującym wyzwaniem, które wymaga świeżej energii i nowej wyobraźni, by przekazywać innym piękno Boga”¹³. Z kolei we wstępie do książki „Kościoł w świecie cyfrowym. Narzędzia i propozycje” Franciszek pisał o tym, że młodzi ludzie w nowych sposobach komunikacji mają szczególną rolę do odegrania, a ich zadaniem jest stanie się protagonistami nowych form komunikacji społecznej. „Wirtualny świat nigdy nie zastąpi piękna spotkań twarzą w twarz. Jednak świat cyfrowy jest i musi być zamieszkiwany przez chrześcijan”¹⁴.

Nauczanie Kościoła aprobejuje wykorzystywanie środowiska cyfrowego do ewangelizacji. Potwierdzają to liczne dokumenty, chociażby Orędzia na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, które wzywają do odpowiedzialnego zaangażowania w nową ewangelizację. Trwająca rewolucja technologiczna, która dokonuje się na naszych oczach, wymaga zaangażowania i świeżości spojrzenia. Z całą pewnością najlepiej na to wyzwanie mogą odpowiedzieć ludzie młodzi, którzy dzięki swojej pomysłowości wprowadzają do Kościoła wiele świeżości¹⁵. „Jest wiele do zrobienia, aby nauczyć się słuchać oraz zaangażować i formować młodych, cyfrowych tubylców (...). W sieci i na portalach społecznościowych mogą zamieszkać ci, którzy dają świadectwo piękna wiary chrześcijańskiej, ci, którzy opowiadają o wierze i przeżywanym miłosierdziu (...)”¹⁶.

Rodzina Salezjańska cyfrowa

Rodzina Salezjańska ze swej natury jest powołana do pracy z młodzieżą. Zmiany technologiczne i cywilizacyjne stawiają kolejne pytania o obecność charyzmatu salezjańskiego w środowisku cyfrowym i ewangelizacji w świecie cyfrowym, które od pewnego czasu stało się naturalnym środowiskiem młodego człowieka. Rodzina Salezjańska i poszczególni jej członkowie mają wiele wyjątkowych predyspozycji do wypłynięcia na misyjny kontynent cyfrowy, co już od lat możemy obserwować na wszystkich kontynentach. Szczególnie stało się to widoczne podczas pandemii, kiedy to zostały uruchomione ogromne siły salezjańskie w celu kontaktu z młodymi ludźmi w formie cyfrowej. Wiele instytucji salezjańskich miało w tym

¹² Benedykt XVI, Orędzie na 43. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu: Trzeba rozpowszechniać kulturę szacunku, dialogu i przyjaźni, Watykan 2009, <https://www.paulus.org.pl/224,43-sdssp-benedykt-xvi-2009>.

¹³ Franciszek, Orędzie na 48. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Przekaz w służbie autentycznej kultury spotkania, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20140124_messaggio-comunicazioni-sociali.html.

¹⁴ Fabio Bolzetta, La Chiesa nel digitale. Strumenti e proposte, Tau 2022, s. 13-14; Vatican News, Franciszek: chrześcijanie muszą być obecni w sieci, 2022, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2022-06/francisek-chrzescijanie-musza-byc-obecni-w-sieci.html>.

¹⁵ Magdalena Jeżak-Śmigielńska, Maciej Makuła, Marek Weresa, Środowisko cyfrowe jako przestrzeń ewangelizacji na podstawie adhortacji Papieża Franciszka Christus vivit, Łódzkie Studia Teologiczne, 29 (2020) 1, s. 41.

¹⁶ Fabio Bolzetta, La Chiesa nel digitale..., s. 13.

względnie do zaprezentowania profesjonalne działania, które przynosiły i do dzisiaj przynoszą wymierne skutki.

Jeśli chodzi o zaangażowanie Rodziny Salezjańskiej w działania edukacyjne, informacyjne i ewangelizacyjne w mediach tradycyjnych i społecznościowych, należy wspomnieć o: salezjańskich telewizjach i rozgłośniach radiowych, czasopiśmie i informatorach, Biuletynie Salezjańskim, ogromnym zaangażowaniu medialnym w okresie pandemii, transmisjach online, influencer marketingu, profesjonalizacji contentu, przygotowanych rzecznikach prasowych wielu instytucji, profesjonalnym rozwiązywaniu komunikacyjnych sytuacji kryzysowych, umiejętnym zarządzaniu informacją instytucjonalną wewnętrzną i zewnętrzną, rosnącej świadomości studiów, szkoleń i kursów z zakresu mediów i komunikacji, organizowaniu sympozjów i konferencji związanych z nowymi trendami, takimi jak rozwój sztucznej inteligencji, metaverse czy live streaming. Dodatkowo organizowane są szkolenia z zakresu zagrożeń w mediach społecznościowych – cyberprzemoc, fake news, deep fake, patostreaming, cyberbullying, tabnabbing, wykluczenie cyfrowe, phishing, vishing, smishing, scam, FOMO, flaming, trolling, hejt, sexting, sextortion, stalking, child grooming, wirusy komputerowe, spam, botnety i wiele innych.

Niekiedy może następczą trudności brak właściwego zrozumienia nauczania Kościoła o mediach, a także brak motywacji do szerokiej współpracy z młodymi ludźmi przy tworzeniu i realizacji salezjańskich projektów medialnych. Komunikacyjne pokolenia, szczególnie Gen Y, Gen Z i Gen Alpha, decydują dzisiaj o kształcie komunikacji międzyludzkiej i korporacyjnej, jak również komunikacji Kościoła. Warto nadmienić, że tzw. komunikacja zapośredniczona, chociażby z użyciem mediów społecznościowych, nie jest komunikacją twarzą w twarz, na żywo, ale jest jak najbardziej normalnym i właściwym sposobem komunikacji międzyludzkiej. Zrozumienie współczesnych procesów komunikacyjnych i ewangelizacja w świecie cyfrowym wymaga przygotowania, studiów, strategii, roztropności, sieci współpracy, zaangażowania zasobów ludzkich i finansowych, a przede wszystkim odpowiedniego rozeznawania duchowego.

Zakończenie

Franciszek ufa młodym ludziom w aspekcie ewangelizacji w sieciach społecznościowych. Prosi jedynie o pobudzenie ich aspiracji, entuzjazmu i inicjatyw na tym polu, ponieważ sieci społecznościowe mogą stać się miejscem na głoszenie kerygmatu i odnowienie pragnienia doświadczenia Boga osobowego¹⁷. Papież zachęca młodzież, aby aktywnie z odwagą tworzyli przyszłość: „Proszę was, nie pozwólcie, aby inni byli twórcami przemian! Wy jesteście tymi, którzy mają przyszłość! Przez was przyszłość wkracza w świat. Proszę was, abyście byli twórcami tych przemian”¹⁸.

Młodzi ewangelizatorzy poprzez swój entuzjazm docierają do wierzących i niewierzących z przesłaniem ewangelii¹⁹. Oczywiście należy z ostrożnością i rozwagą stosować propozycje

---

¹⁷ Franciszek, *Christus vivit...*, nr 210, 214.

¹⁸ Franciszek, *Christus vivit...*, nr 174.

¹⁹ Adam Kłonowski, *Videos to make your day*, Wykorzystanie aplikacji mobilnej TikTok w działalności duszpasterskiej Kościoła katolickiego w Polsce, *Ateneum Kapłańskie* 178(2022), z. 2(678), s. 252-353.

ewangelizacyjne w mediach społecznościowych, jednak kierowanie się lękiem nie jest do pogodzenia z radosną nowiną Ewangelii. Dlatego Franciszek często zwraca się do młodzieży: „Nie bójcie się iść i nieść Chrystusa w każde środowisko, aż na peryferie egzystencjalne (...) [On] chce, abyście wy, młodzi, byli Jego narzędziami, by promieniować światłem i nadzieją, bo chce liczyć na waszą odwagę, świeżość, na wasz entuzjizm”²⁰.

Kontynent cyfrowy to dzisiaj największy obszar misyjny. Papież Benedykt XVI zachęcał do ewangelizacji tego *cyfrowego kontynentu*²¹. Badania socjologiczne i dane statystyczne pokazują, że dziś naturalnym środowiskiem młodzieży są media społecznościowe i to właśnie tam młodzi ludzie spędzają ogromną część swojego czasu. Nowe technologie są ciekawą propozycją dla Kościoła powszechnego, a odpowiednio wykorzystywane mogą dotrzeć do serc wiernych z ewangelicznym przesłaniem. Na koniec warto przypomnieć słowa Jana Pawła II, który w nowych technologiach widział wynalazki dane przez Boga człowiekowi. Dlatego słowa: „Nie lękajcie się! Nie lękajcie się nowych technologii!” są dzisiaj szczególnie aktualne²².

Bibliografia

Adam Kłonowski, Videos to make your day, Wykorzystanie aplikacji mobilnej TikTok w działalności duszpasterskiej Kościoła katolickiego w Polsce, *Ateneum Kapłańskie* 178(2022), z. 2(678), s. 341–356.

Alexandre Awi Mello, Arise! Ministry with Young Adults in a Time of Innovation, 2020, http://www.laityfamilylife.va/content/dam/laityfamilylife/Pdf/Keynote_Fr.Alexandre%20Awi%20Mello_USCCB_AriseMeeting_120920_ENG.pdf.

Benedykt XVI, Orędzie na 43. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu: Trzeba rozpowszechnić kulturę szacunku, dialogu i przyjaźni, Watykan 2009, <https://www.paulus.org.pl/224,43-sdssp-benedykt-xvi-2009>.

Fabio Bolzetta, *La Chiesa nel digitale. Strumenti e proposte*, Tau 2022.

Franciszek, *Christus vivit*, Watykan 2019.

Franciszek, Orędzie na 48. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Przekaz w służbie autentycznej kultury spotkania, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/communications/documents/papa-francesco_20140124_messaggio-comunicazioni-sociali.html.

Jan Paweł II, Orędzie na 36. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu: Internet: nowe forum głoszenia Ewangelii, Watykan 2002, <https://www.paulus.org.pl/231,36-sdssp-jan-pawel-ii-2002>.

Junno Arocho Esteves, *Arkansas Catholic*, Christus Vivit details challenges of digital age evangelizing, 2019, <https://www.arkansas-catholic.org/news/article/6001/Christus-Vivit-details-challenges-of-digital-age-evangelizing>.

Magdalena Jeżak-Śmigielska, Maciej Makuła, Marek Weresa, Środowisko cyfrowe jako przestrzeń ewangelizacji na podstawie adhortacji Papieża Franciszka *Christus vivit*, *Łódzkie Studia Teologiczne*, 29 (2020) 1.

Meredith Gould, *The Social media Gospel. Sharing the Good News in new ways*, Collegeville 2013, s. 39-40.

---

²⁰ Franciszek, *Christus vivit...*, nr 177.

²¹ Orędzie Papieża Benedykta XVI na 43. Światowy Dzień...

²² Giovanni Paolo II, *Il rapido sviluppo*, 2005, nr 14.

Míriam Díez Bosch, Josep Lluís Micó Sanz & Alba Sabaté Gauxachs (2017), Typing my Religion. Digital use of religious webs and apps by adolescents and youth for religious and interreligious dialogue, *Church, Communication and Culture*, 2:2, 121-143, DOI: 10.1080/23753234.2017.1347800.

Mirosław Chmielewski, Ewangelizacyjna misja Kościoła a social media, *Studia Leopoliensia* 10(2017), s. 191-205.

OpenAI, <https://openai.com/about>.

Paweł VI, Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym *Evangelii nuntiandi*, Watykan 1976.

Radosław Mazur, Kultura cyfrowa jako kontekst współczesnej katechezy, *Colloquia Theologica Ottoniana* 37 (2021), DOI: 10.18276/cto.2020.37-09, s. 149–167.

Rzecznicy Episkopatów Europy: Media społecznościowe szansą dla Kościoła 30-06-2018 <https://episkopat.pl/rzecznicy-episkopatow-europy-media-spoiecznosciove-szansa-dla-kosciola/>.

Soo Young Theodore Park, The Value of Spiritual Conversation in the Digital Age, *Ignaziana, Rivista di ricerca teologica*, 31 (2021) 75-111.

Synod Biskupów, Orędzie XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów do ludu Bożego, https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20121026_message-synod_pl.html.

Vatican News, Franciszek: chrześcijanie muszą być obecni w sieci, 2022, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2022-06/franciszek-chrzescijanie-musza-byc-obecni-w-sieci.html>.

Youth in the light of *Christus vivit*, Everything he touches becomes young, new, full of life. Training material for young people, International Forum of Catholic Action, Rome 2020, <http://www.catholicactionforum.org/wp-content/uploads/2020/07/YOUTH-IN-THE-LIGHT-OF-CHRITUS-VIVIT.-English.-WEB-VERSIÓN.pdf>.

Maciej Makula SDB